

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการเลี้ยงปลาตู้แบบครบวงจร ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเลี้ยงปลาตู้แบบครบวงจร เพื่อเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายของคนในชุมชน และเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้ที่สนใจ โดยใช้รูปแบบงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เวลาในการวิจัย 1 ปี โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาแนวทางการจัดการเลี้ยงปลาตู้โดยการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน การทดลองการทำอาหารปลาตู้จากวัตถุดิบในท้องถิ่น การเลี้ยงปลาตู้เพื่อทดสอบคุณภาพของอาหารปลาที่กลุ่มผลิต ศึกษาทดลองแปรรูปผลผลิต ระยะที่ 2 ศึกษารวบรวมข้อมูลการเลี้ยงปลาตู้ของกลุ่มโดยการถอดบทเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลในการเลี้ยงปลาตู้ของกลุ่มในเรื่องต่างๆ ที่ผ่านมา ตลอดจนฝึกอบรมการผสมพันธุ์ปลาตู้ เพื่อฝึกวิธีในการผสมพันธุ์ปลาตู้ และหาวิธีการผสมพันธุ์ปลาตู้ที่ถูกวิธีและได้ผลดี

ผลการวิจัยพบว่า อดีตตำบลเขาถ่าน เลี้ยงปลาตู้พันธุ์ปลาจากฟาร์มและอาหารปลาสำเร็จรูปด้วยต้นทุนที่สูง และบางครั้งจำหน่ายผลผลิตไม่คุ้มทุนและปลามักเป็นโรคร่าย และจากการทำวิจัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ในเรื่องของกระบวนการจัดการเลี้ยงปลาตู้ครบวงจร เริ่มจากการผสมพันธุ์ปลาตู้ โดยการผสมเทียม การผลิตอาหารปลาตู้โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นได้ทดลองทำอาหารปลา 2 สูตร ใช้บ่อทดลองเลี้ยงปลาจำนวน 2 บ่อ ส่วนการแปรรูป ทางกลุ่มได้นำความรู้ที่ได้จากการไปศึกษาดูงานและความรู้จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาปรับใช้ ได้ทำการแปรรูป ผลผลิต เช่น ทำปลาดุกร้า ปลาแดดเดียว และนำเศษปลาจากการแปรรูป มาทำเป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพใช้ในสวนผลไม้ และสวนยางพารา

ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานของกลุ่ม สามารถจำหน่ายได้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ จำหน่ายเป็นปลาสด และปลาแปรรูป โดยปลาสดจะมีแม่ค้ามารับซื้อที่กลุ่ม ส่วนผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น ปลาดุกร้า และปลาแดดเดียว สามารถจำหน่ายได้ทั้งตลาดในท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งสามารถเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มรายได้ ในช่วงที่สินค้าสดออกมากจนเกินความต้องการของท้องตลาด ทำให้ได้ประโยชน์ ส่งผลให้สมาชิกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เกิดประโยชน์สูงสุด